

DEÁK-SÁROSI LÁSZLÓ

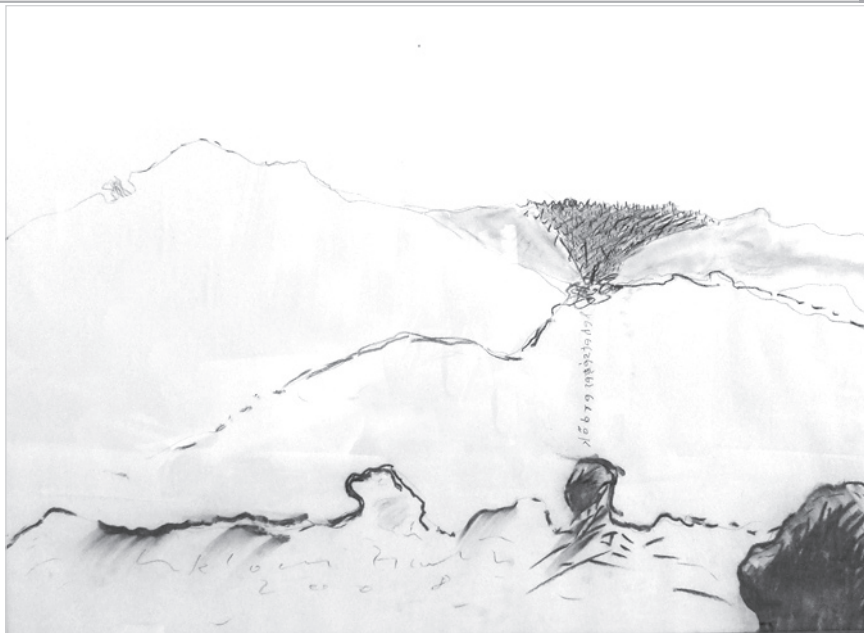
Csodaváróban¹

Kulcsszavak: *Ambrus Lajos; Korond; helyi értékek*

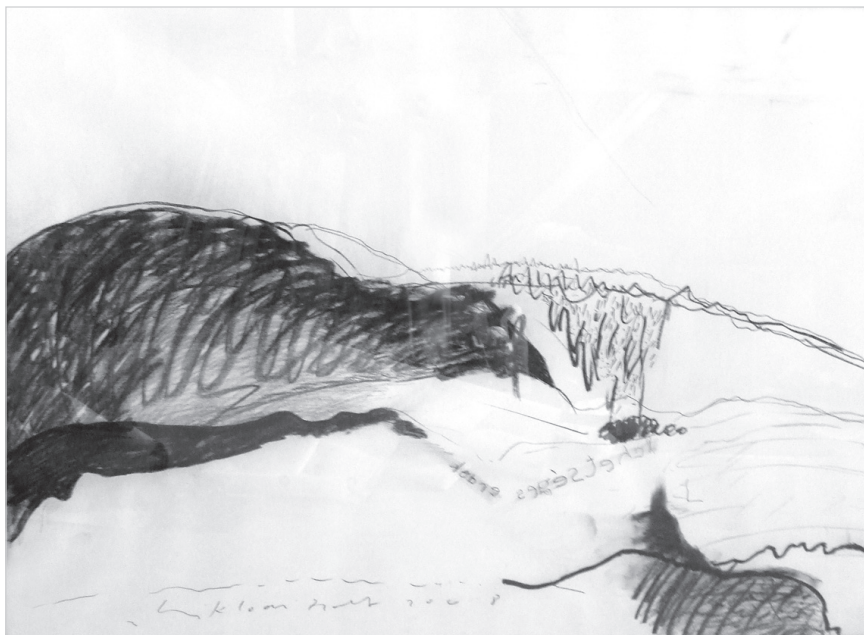
Különös és meglepő versgyűjteményt adott közre Ambrus Lajos. Gyerekversek ezek, de mégsem gyerekperspektívából láttatják a valós és a képzelt világot, hanem olyan felnőttéből, akiével legtöbb esetben a kicsinöző is azonosulhat. Olyan, mint ha egy nagyobb korpuszból válogatták volna ezeket a kis zöngeményeket, a játszadózó felnőtt komoly és egyben vidám kamaradarabjai közül. Ambrus ott folytatja, ahol a *Lopott holddal* már nyomban magasan kezdve szépen ívelte stilisztikai eszközeinek kibontását az összes verseskötetén és a mondáskönyvén keresztül. Azért is vonzó kiadvány a *Csodavárban*, mert annak ellenére, hogy Józsa Judit megragadó, a szövegekkel együtt élő illusztrációi díszítik, a versek ezen a vizuális hatáson túl is szárnyaira ültetik az olvasó képzeletét.

Ambrus alapélményei, amelyeket megidéz a versein keresztül: a természet (*Szomorúfűz, Tavaszhozó, Halak titka*) az emberek (*A vásárban, Nagyapám, Életkép*), a mesei-mitikus képzelet (*Csodavárban, Tündérkert, Mikulás*), a szülőföld helyszínei mondai távlatból (*Kalonda, Athyha, Firtos lova*), és az elmélkedés (*Gondolatjel, Bölcsesség, Intelem*). Mindezek az elemek egyszerre vannak jelen az összes írásban, csak a hangsúly tolódik el esetenként egyik vagy másik irányába. Ez adja Ambrus költészetének a varázsát, amelyet megfejthetnek, megérthetnek, de ilyen meggyőzően művelni nem sokan tudnak. Nála minden összefügg mindennel. Szerinte Isten jókedvében teremtette Korondot, ahol a természet, az emberek és maguk a helynevek is (pl. „Kebeled” – lásd a *Képeslapban*) olyan élményekkel inspirálják az ott élőket, hogy ilyen sugárzó és harmonikus verset tud írni hatásukra.

Minden egy közös, komplex élményben sűrűsödik: a látvány egyrészt gyönyörködtet („*Pompás völgyben...*” - *Képeslap*), másrészt gondolatokat indít el a szemlélőben/képzeldobben („*Ne bízd magad egy megroggyant karóra*” - *Tavasszal*). A versekben feltűnő emberek együtt élnek a természettel és a csodával, de legalábbis a csodavarással (*Nagyapám*), és a közösségi összetartozás élménye olyan elragadó megszemélyesítésben válik elképzelhetővé, mint amilyen az *Öreg iskola*. A tündérkert is a költő szerint „*Az Óperencián innen*” van (*Tündérkert*), és ha ki nem

Lehetséges erdők I. - 100cm x 70cm szénrajz, 2009

Lehetséges erdők II. - 100cm x 70cm szénrajz, 2009

is mondja, tudjuk, hogy a Sóvidékre és Korondra gondolt. Ott az ember azzal a vágyakozással ébred, hogy „*a szép fehér éj / jutalmát kiozssa!*” (*Mikulás*). Errefele a helynevek is azért vannak, hogy emlékeztessenek egy vagy több történetre, amelyek fontosak tapasztalati világunk kiszélesítésében, jellemünk alakításában; illetve, hogy anyanyelvünk ízeit élvezzük általuk. Ha nem is reflektál közvetlenül Ambrus ez utóbbira, mindig érezni, mekkora élvezettel mondja ki, majd írja le például a helyneveket: Kebeled, Kodáros, Kalonda, Hazanéző. Nem véletlenül a Sóvidék irodalmi folyóiratát is (idén húsz éves!) ez utóbbi helynévből keresztelték el. A kedves kis elmélkedések pedig mindig ebben a csodás-csodavárós, természeti közeg megtapasztalásából nőnek ki (*Ajándék*).

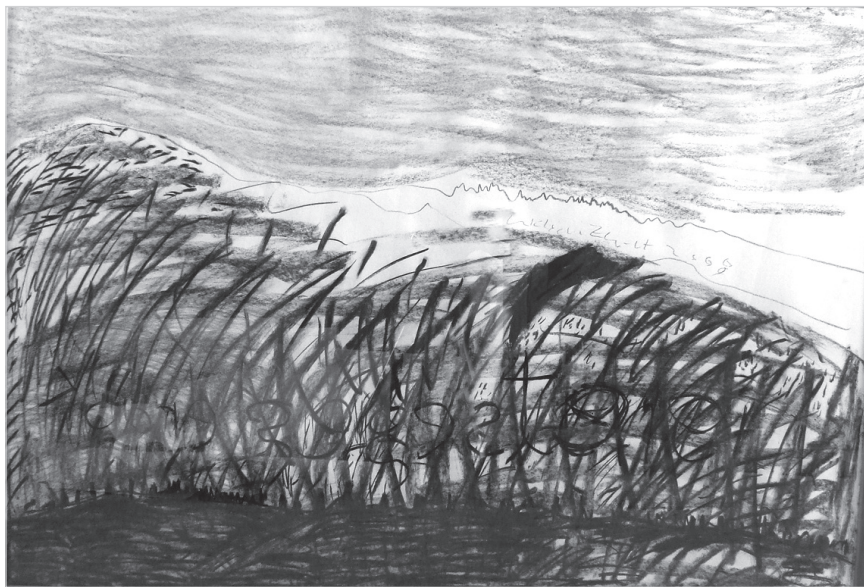
Lényegi és központi összetevője Ambrus költészetének az elemeiben összefüggő, célulvű, jó szándékú, antropomorf természeti világ megragadása, amelyben még a fájdalom és a szomorúság is megszépül (*Gondolatjel*). Ez a haza/világ/természet-hit mint tartalmi és stíluselem miatt mondhatjuk a leginkább, hogy ezek a szövegek gyerekversek. A naiv és bizakodó képzelet nemes, szépen de nem riktóan csillogó nyelvezettel van megírva. A rímek diszkrétén hatnak (pl. nyár – határ - *Gondolatjel*), kellemes lüktetést adnak az asszonáncok és a sorok közti áthajlások. Ritmikailag hangsúlyozók, de nem kényszerítően ütemezőek a sorok; a sor- és strófaeképek alig, vagy néha nem is írhatók le, és jótékony egyensúlyban vannak a szabályosságok a szabadon burjánzó mondatnövényekkel. Ambrus viszonylag kevés stilisztikai alakzatot használ, de azokat pontosan, hatásosan kezeli. Leggyakoribb a megszemélyesítés, ami tartalmilag is bevon az organikus világba („*s a fűzfabokor / pislog*” - *Nálunk*), de a metaforák, a szimbólumok is a legtalálób helyeken bukkannak fel. Van néhány szimbólum, amely átszövi az egész kötetet, s ezzel a teljes szövegegyütttest allegorikus szintre emeli. Ezek közül a leggyakoribb a hold (már Ambrus első könyve óta), ami a sejtelmesség, a természetesség és helyenként a nőiség vissza-visszatérő szimbolikáját lebegteti (*Tündéraszony*).

Ambrus verseinek a legerősebb oldala a saját kulturális hagyományaival való együttélés eszményének a folyamatos megerősítése. A kultúra alatt mindent értek, ami valamilyen tudásként megőrződik az elkövetkező generációk számára: a táj, a növények, az állatok, az emberek, a nevek, a történetek és mindenfajta emléképek. Annak a népnek van jövője, amelyik ilyen hűségesen és természetesen őrzi saját történetének és jelenének a szimbólumait, ahogyan Ambrus él a nyelvben. Ha csak egy-egy villanásnyira is, de lépten-nyomon megidézettnek ezek az önazonosság-jelképek. „*Szép őszanyánk álma*” csábít minket „*csodavárba*”, olvassuk a címadó költeményben és számtalan hasonlót a többiben. Jó érzés magyarnak lenni, ha ilyen esztétikai intenzitással merülhetünk el az anyanyelvünkben, ahogyan Ambrus kalauzol el minket a képzeletével környezetében. Jó hinni, hogy létezik a világnak egy ilyen csoda ideálisan szép szeglete. Még akkor is, ha tudjuk,

hogy csak úgy önmagában nem létezik, mert a Sóvidéken is előfordul hétköznap, szürkeség, ármány és közöny. Az a fontos, hogy elképzeljük ezt, és hogy bármiben meglássuk a csodát, vagy legalább várjuk, de olyan lelkesedéssel, mint e kötetbéli versek szerzője.

Jegyzetek:

1. Ambrus Lajos: *Csodavárban*. Gyermekversek. Budapest, 2008.

Lehetséges erdők III. - 100cm x 70cm szénrajz, 2009